

Recht op voedsel

EN VERDER

Activiteitenverslag 2019

Wie zijn de WSM-collega's?

Sociale tewerkstelling wereldwijd

Wat ligt er op jouw bord?

WSM MAGAZINE

11

**ACTIVITEITENVERSLAG
2019**

2019 in cijfers, woorden en beelden

30

UIT DE KAST

Hoe maak jij het verschil?

10

DANKJEWEL

HomeRUN

28

**GUATEMALA
BELGIË**

*Sociale tewerkstellingsinitiatieven vind je
overal*

4

**DOSSIER:
RECHT OP
VOEDSEL**

*Voedsel, werk en
sociale bescherming,
onlosmakelijk verbonden*

23

**HET KAN
ANDERS**

*Maak kennis met enkele
WSM-collega's en
partners*

9

**KORT
GEKNIPT**

*Kostbaar voedsel uit India exporteren, enkel
om dieren te voederen. Waar zit de ethiek in
die aanpak?*

RECHT OP VOEDSEL

In dit magazine leggen wij het accent op het recht op voedsel. Ook onze partners investeren in projecten rond voedselzekerheid. Logisch, want voedsel en sociale bescherming zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Niemand kan overleven zonder brood op de plank, maniok in de pot of rijst in de kom. (p. 4)

De coronacrisis maakt het duidelijk. Al lijkt het virus een aantal kwetsbare landen in het Globale Zuiden wat te sparen, toch is de economische en sociale ravage er enorm. De crisis ontwricht de hele markt. We zien prijsstijgingen, werkloosheid, informele werkers die hun laatste reserves letterlijk moeten opeten, armoede en honger. Het is schrijnend hoe weinig aandacht hiervoor is in de Belgische media. Wij gaan er in dit nummer wel op in.

We zoeken ook naar antwoorden voor de toekomst. Want de hele voedselketen is aan een nieuwe aanpak toe. Voor ons maakt dit deel uit van de globale systeemverandering die deze crisis moet afdwingen.

Het recept: kleinschalige, lokale, ecologische landbouw als leefbaar alternatief voor de nietsontziende agro-industrie. Met sensibilisering, vorming en kleine leningen ondersteunen wij deze aanpak. (p. 23) En het werkt. Meer dan ooit groeit het besef dat inkomens- en voedselzekerheid in de toekomst eerder zullen afhangen van lokale productie dan van de onvoorspelbare en ongrijpbare globale wereldhandel.

We kijken ook naar wat er op ons eigen bord ligt. Ons koop- en eetgedrag is bepaald niet neutraal. We kunnen onze consumptie duurzamer en rechtvaardiger maken. En dan bedoelen we meer dan eerlijke koffie of chocolade. Dit nummer toont aan hoe voeding ons opnieuw kan verbinden; met elkaar, met de natuur, met onszelf. Want je bent ook wat je eet, niet? (p. 30)

Tot slot stellen we je graag ons activiteitenverslag 2019 voor. (p. 11) Met persoonlijke getuigenissen vertellen we de verhalen achter de cijfers.

Wij hopen dat je onze aanpak kan smaken en rekenen, nu meer dan ooit, op jouw steun.

Andre Kiekens

Algemeen secretaris WSM – voorheen Wereldsolidariteit

HET RECHT OP VOEDSEL EN HET RECHT OP SOCIALE BESCHERMING ONLOSMAKELIJK VERBONDEN

Werk, voedsel en sociale bescherming zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Hoe die vork precies in de steel zit? Bart Verstraeten, politiek secretaris bij WSM, legt het uit.

TEKST / Bart Verstraeten

GEEN HONGER

2
DEEL
HONGER

Wie niet of onvoldoende eet, verliest fysieke krachten. Als dat regelmatig gebeurt, verliezen we onze veerkracht. En door chronisch te weinig te eten, zetten we onze fysieke, mentale en cognitieve ontwikkeling op het spel.

Goed eten is een basisvoorwaarde voor een actief en gezond leven. Geheel terecht beschouwen we de toegang tot voedsel dan ook als een fundamenteel mensenrecht: ieder mens moet toegang hebben tot gepast en voldoende voedsel, op een duurzame wijze geproduceerd en geconsumeerd.

Toch zijn vandaag 144 miljoen kinderen wereldwijd ondervoed. De gevolgen daarvan dragen ze hun hele leven mee. Elke dag gaan ruim 820 miljoen mensen met honger naar

bed. Nog eens 135 miljoen mensen lijden honger als gevolg van conflicten, klimaatverandering of economische rampspoed. En de Covid-19-pandemie dreigt dat aantal tegen het einde van dit jaar te verdubbelen.

Voldoende voedsel hebben is één ding, maar het recht op voedsel gaat verder. Het moet ook gaan over de kwaliteit van wat je eet en dus de manier waarop we voedsel produceren. Bovendien willen mensen ook de zekerheid dat ze vandaag, morgen en overmorgen voldoende en gepast kunnen eten. Vandaar, voedselzekerheid.

Wie voedselzekerheid zegt, moet dus werken aan sociale bescherming, landbouwbeleid, plattelandsontwikkeling en het beheer van onze natuurlijke rijkdommen. Het lijkt een complexe puzzel, maar al deze terreinen zijn wel degelijk nauw met elkaar verbonden.

HOE RAKEN WIJ AAN ETEN?

Hoe raken wij aan eten? Het antwoord op deze vraag maakt duidelijk hoe onlosmakelijk werk, eten en sociale bescherming met elkaar verbonden zijn.

- **We kopen eten met ons loon of inkomen.** Wanneer we niet kunnen werken - omdat we bijvoorbeeld ziek of oud zijn - moeten we kunnen terugval- len op een goede sociale bescherming: een inkomensgarantie die ons toelaat aan onze basisbehoefte - het kopen van eten - te voldoen.
- **Wie al dat eten produceert, heeft uiteraard ook recht op loon naar werken.** Als boeren eerlijke prijzen krijgen voor wat ze telen, kunnen ook zij in hun basisbehoeften voorzien. Ook zij hebben nood aan sociale be- scherming. Niet alleen wanneer ze niet kunnen werken, maar ook wanneer de oogst tegenvalt door droogte,

>>

Als we voedselzekerheid willen garanderen, moeten we werken aan sociale bescherming, landbouwbeleid, plattelandsontwikkeling en het beheer van onze natuurlijke rijkdommen.

>> modderstromen of sprinkhanenplagen.

- **Ten slotte hangen veel mensen af van voedselbedeling** om iets te kunnen eten. Het VN-Wereldvoedselprogramma bereikt ieder jaar bijna 100 miljoen mensen met voedselpakketten (in conflictgebieden, vluchtelingenkampen, ...). Ook bij ons worden de rijen aan de voedselbanken helaas altijd maar langer. deze vorm van sociale bescherming is een echte levenslijn.

INDUSTRIËLE LANDBOUW LEIDT NIET TOT VOEDSELZEKERHEID

Tegenvallende oogsten zijn vandaag in sommige regio's eerder regel dan uitzondering. Ze zijn het teken aan de wand dat ons voedselsysteem structureel fout in elkaar zit. Ons landbouwbeleid focust eenzijdig op het telen van bepaalde gewassen, op een verregaande mechanisering en overvloedig gebruik van pesticiden en kunstmatige meststoffen. Met alle schadelijke gevolgen van dien. De agro-industrie veroorzaakt een enorme CO₂-uitstoot, bodemerosie, watervervuiling en een verlies van biodiversiteit. Met die industriële landbouw willen we vooral goedkoop voedsel op de markt brengen. Dat is niet alleen nefast voor onze ecosystemen, maar ook voor onze eigen gezondheid. Heel veel mensen eten niet goed. Wie over weinig middelen beschikt, is aangewezen op het allergeodkoopste. De goedkoopste voedingsmiddelen komen vaak uit

industriële landbouw en bevatten meestal veel additieven, ongezonde vetten en suikers. Het gevolg is gekend: steeds meer mensen lijden aan hart- en vaatziekten, obesitas of diabetes door ongezonde eetgewoonten. Bovendien is de agro-industrie in veel landen uitsluitend gericht op export, wat maakt dat de lokale bevolking ingevoerd voedsel moet eten.

KAN HET ANDERS?

Ja! In dit magazine lees je over de veerkracht van sociale bewegingen in Afrika, Azië en Latijns-Amerika, die resoluut gaan voor een andere aanpak. Ze doen dat op het veld, letterlijk. Maar ook op niveau van het beleid. Zo werken WSM en haar *netwerk rond het recht op sociale bescherming* aan die broodnodige systeemverandering.

Dat het anders kan en moet, beaamt ook de internationale gemeenschap. De FAO, de VN-voedsel- en landbouworganisatie legt in haar beleidsplan de link tussen sociale bescherming en voedselzekerheid, plattelandsontwikkeling en landbouwbeleid. Ook professor Olivier De Schutter, gewezen Speciale Rapporteur van de VN over het recht op voedsel, deed aan het einde van zijn mandaat een aantal belangrijke aanbevelingen in die richting en pleitte nadrukkelijk voor meer samenhang tussen het landbouwbeleid en het beleid op vlak van sociale bescherming.

VERZEKER EEN VERANTWOORDE CONSUMPTIE EN PRODUCTIE

De sleutel ligt bij een duurzame productie en consumptie, waarin waardig werk en sociale bescherming een centrale rol spelen.

MAAR HOE?

- Met **biologische landbouw** die mens en natuur respecteert. Studies tonen aan dat we met biologische landbouw 80 % van de wereldbevolking kunnen voeden. Op één voorwaarde: **we moeten veel minder voedsel verspillen** en onze vlees- en zuivelproductie halveren. Wist je dat we vandaag één derde van alle productie, ofwel 1,3 miljard ton voedsel per jaar (!) simpelweg in de vuilbak gooien?
- Als we meer biologische landbouw willen, dan moeten we veel meer steun bieden aan **kleine voedselproducenten**. Zij maken vandaag tot 60 % van de actieve bevolking uit in het Globale Zuiden. Gerichte steun aan deze grote groep vissers, veehouders, boeren en tuinbouwers heeft een enorm effect op hun gemeenschappen. **Eerlijke prijzen voor hun producten garanderen hen een leefbaar inkomen** waarmee zij voeding, onderdak en onderwijs voor hun gezin kunnen voorzien.
- Naast *eerlijke prijzen* moeten we ook hun **recht op grond en water garanderen. We moeten voorzien in kwalitatief zaaigoed, opslagruimtes en efficiënte bewaar- en verwerkingstechnieken** én we moeten zorgen voor een **degelijke sociale bescherming** in geval van tegenvallende oogsten.
- Bovendien moeten we hen ook ondersteunen om zich **collectief te organiseren in coöperaties en andere**

vormen van sociale economie. Dat resulteert het vaakst in betere en veiligere werkomstandigheden. Verenigd in een coöperatie sta je sterker op de markt om eerlijke prijzen af te dwingen.

- **Tot slot moeten we de link tussen de stad en het platteland herstellen.** Mensen weten niet meer waar hun voedsel vandaan komt. De steden groeien, net als het aandeel armen in die steden. Al die gelukszoekers komen terecht in kwetsbare jobs of in de informele economie. Ondertussen loopt het platteland leeg omdat boeren nauwelijks kunnen leven van hun werk. Lokale productie moet op de lokale markt terechtkomen. Dat scheelt in transport, en dus in CO₂. De korte keten staat bovendien dikwijls voor divers en voedzaam eten en dus een betere gezondheid van iedereen.

KORTOM

De omwenteling die we nodig hebben moet hand in hand gaan met de realisatie van het recht op sociale bescherming en waardig werk. We moeten ze **samen** waarmaken, samen met die vele kleinschalige producenten. We moeten ze stevig verankeren in het landbouw- en plattelandsbeleid. Met de volle betrokkenheid van vrouwen. Hun harde werk op het veld moet hand in hand gaan met medezeggenschap. In gemeenschappen waar dat lukt, leidt het tot betere resultaten op het vlak van voedsaam eten en gezondheid. **Want alleen als je samen iets verandert, is iedereen echt mee.**

DE WERELD HEEFT NOOD AAN LANDBOUW OP MENSENMAAT

De ngo AREDS, in de Indiase deelstaat Tamil Nadu, focust op de meest kwetsbaren in de samenleving: kastelozen, vrouwen, kinderen ... AREDS maakt hen sterker.

Met scholing voor kinderen, vormingen voor landarbeiders en begeleiding van initiatieven in de sociale economie. Bij AREDS leren mensen dat verandering écht mogelijk is, wanneer je er samen voor gaat. Gezonde voeding, biologische landbouwtechnieken, groene energie en respect voor onze aarde: ze zijn het mantra van stichter L.A. Samy, die zich kritisch opstelt tegenover de agro-industrie.

Ook tijdens de huidige Covid-19-pandemie schiet AREDS te hulp. Bij het begin van de lockdown verdeelde de organisatie onmiddellijk voedselpakketten aan ouderen, personen met een beperking en werkloze migrantenarbeiders.

Samen met de andere leden van het Indiaas netwerk voor het recht op sociale bescherming richtte AREDS een open brief aan het adres van de Indiase premier. De eis: *Zet een universele sociale bescherming op voor iedereen en voorzie een uitkering van 20.000 roepies (243 euro) voor alle ouderen. Geef hen de kans om deze crisis op een waardige manier te doorstaan.* Geen enkele overheid ging akkoord. Het hoogst toegekende bedrag beperkte zich tot 2.000 roepies (24 euro) en dat slechts eenmalig. Met dit bedrag koop je 10 kilo rijst en 2 liter olie. Maar ouderen hebben ook andere noden, zoals medicijnen. 2.000 roepies is niet genoeg.

AREDS kreeg het mandaat om de uitkeringen uit te betalen. De meeste ouderen hebben echter geen bankrekening of kunnen zich niet verplaatsen. Zeker niet nu ook het openbaar vervoer niet langer functioneert. De organisatie gaat daarom van deur tot deur.

AREDS biedt kwetsbare mensen steun op vele manieren. Maar het is vooral met haar politieke pleidooi voor sociale bescherming en familiale landbouw, dat de organisatie het verschil wil maken.

Bronnen: Artikel 25 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Artikel 11.1 van het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten. Eindrapport van Olivier De Schutter aan de VN Mensenrechtenraad, als VN Speciaal Rapporteur over het recht op voedsel (2008-2014). FAO (Voedsel en Landbouworganisatie). VN Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's). Wereldbank. IAO Conventie 102. Statement David Beasley van WFP (Wereldvoedselprogramma) april 2020. Interview Carolyn Steel De standaard juli 2020

TEKST / Loïs Savat

DE COALITIE TEGEN
HONGER

Om zowel sociale als ecologische problemen aan te pakken, is een hervorming van onze voedselsystemen nodig. Agro-ecologie vormt een belangrijke duurzame oplossing, en landbouwers die agro-ecologie beoefenen zouden bovendien beter gewapend zijn tegen de gevolgen van een pandemie. Toch wordt slechts 16% van het landbouwbudget van de Belgische ontwikkelingssamenwerking aan agro-ecologie besteed. De Coalitie tegen de Honger vraagt dat België een prioriteit maakt van agro-ecologie, bij ons en in het Globale Zuiden. Neem een kijkje op yes2agroecology.be voor meer informatie.

LEESTIP

‘Shopdown’ door Sarah Vandoorne

In ‘Shopdown: de impact van Covid-19 op de mode-industrie’ gaat Sarah Vandoorne dieper in op de huidige situatie in toeleveringsketens. Dat er wordt stilgestaan bij de nood aan sociale bescherming in deze bizarre coronatijd maakte dit e-book al relevant voor ons, maar dat er ook aandacht is voor racisme in de mode-industrie trok ons volledig over de streep. Ook gaven een aantal verfrissende inzichten van columnisten en hun blik op wat kan volgen, ons weer hoop voor de toekomst. Sarah’s e-book downloaden? www.ontketening.be

7 TOT 17
OKTOBER:
Week van de
Fair Trade

Workshops en debatten rond fair fashion, acties om lokale horeca aan te moedigen meer fairtrade-producten te gebruiken en een hackaton waarmee jongeren eerlijke handel digitaal willen boosten ... Ontdek het tijdens de Week van de Fair Trade met een waaier aan activiteiten in heel België.

www.weekvandefairtrade.be

DOOR DE BRIL VAN L.A. SAMY
ONTWIKKELING ZONDER MORELE
WAARDEN IS EEN RAMP

Voedsel brengt ons dichterbij elkaar. Met een goede maaltijd kan je tonen dat iemand voor jou echt telt. Een gedeelde dal (rijstschotel) schept een band. Met de jaren is de productie van voedsel helaas een echte business geworden, die ons eerder van elkaar scheidt dan met elkaar verbindt.

De landbouwsector is drastisch veranderd. Boeren produceren niet langer voor hun eigen gebruik en dat van de gemeenschap, ze beantwoorden aan wat de markt vraagt. De band met de consument verdwijnt. Van een economie die probeert te beantwoorden aan voedselnoden, zijn we overgegaan tot een industrie. We misbruiken de ‘natuur’ in onze landbouw. Toch maken we deel uit van die natuur. Het is onze belangrijke taak om ze in de beste staat aan de volgende generaties door te geven.

De voorbije tien jaar namen de moessons en overstromingen in India fel toe. Tegelijk werd de droogte in sommige regio's erger. Het maakt het werk op het land moeilijk en de oogsten wisselvallig. Het zijn de rechtstreekse gevolgen van een veranderend klimaat, die wij hier als eersten aan den lijve ondervinden. De industriële, op de wereldmarkt gerichte voedselproductie, heeft tot deze milieucatastrofe geleid. De wereldwijde klimaatverandering is onder andere een gevolg van een ondoordacht gebruik van chemische producten en pesticiden, en van een louter op winst gerichte productie.

We zijn verbonden met elkaar en met onze aarde. Een ontwikkeling zonder spiritualiteit en zonder morele waarden is een ramp. We moeten wat fout loopt in de ogen durven kijken, overal ter wereld. Er heerst een felle strijd tussen zij die pleiten voor een humane economie en zij die blijven vechten voor een economie gebaseerd op winst voor slechts enkelen. In het belang van de aarde en de mensen, moet de economie mens en planeet centraal stellen. Wij moeten die strijd winnen!

Ik ontdekte dat sorghum, graan en maïs, de gewassen die wij hier in India het meeste eten, uitgevoerd worden naar het Westen, naar jullie. Maar niet als voedsel voor de mens ... als veevoeder. We halen dus het voedsel weg uit een land waar dat echt nodig is, enkel zodat dieren kunnen eten? Waar zit de ethiek in die aanpak? Gelukkig zijn er heel wat initiatieven voor een korte en meer lokale keten in België. Ook het principe van groepsaankopen herstelt de verbondenheid tussen producent en consument.

Beste vrienden in België, beste lezer, jouw solidariteit is belangrijk. Laten we samen onze toekomst uitstippelen, we delen één unieke en kwetsbare aarde. Daarom nodig ik je uit om zorgzaam om te gaan met wat er op je bord ligt. En na te denken over de oorsprong van wat je eet.

Een opinie van L.A. Samy, stichter van AREDS in India.

16
OKTOBER

#ZeroHunger

is Wereldvoedseldag, een dag om stil te staan bij honger en voedselzekerheid wereldwijd.

Volgens de FAO (de Voedsel- en Landbouworganisatie van de VN) worden momenteel zo'n 820 miljoen mensen door honger en ondervoeding bedreigd en sterven jaarlijks meer dan drie miljoen kinderen jonger dan vijf jaar aan honger. Wat wij eten heeft ook een invloed op wat anderen ter beschikking hebben. Je kan zelf aan #ZeroHunger bijdragen door vaker plantaardig te eten, lokale en seizoensproducten te kiezen, verspilling te vermijden en een eerlijke prijs te betalen.

TOO GOOD TO GO

Ken je Too Good To Go al? Via deze app reserveer je makkelijk allerlei lekkers dat de bakker in je straat, de supermarkt of je favoriete restaurant anders in de vuilnisbak had moeten gooien. Voedselverspilling tegengaan, een avondje niet zelf koken en bovendien budgetvriendelijk, beter wordt het niet.

Too Good To Go

DANKJEWEL ...

... HOMERUNNERS

Fans van de 20 km door Brussel moesten het dit jaar helaas zonder dit leuke sportevenement stellen. Onder het motto *wie het kleine niet eert lanceerden wij HomeRUN*, een coronaproof alternatief. De opdracht was eenvoudig: beweeg 20 km, vanuit je kot. Registreren kon via ons online actieplatform acties.wsm.be. Het werd een hartverwarmend succes. Meer dan 30 sportievelingen wandelden, jogden of fietsten zich in het zweet. Samen bewogen zij honderden kilometers en zamelden meer dan 10.000 euro in.

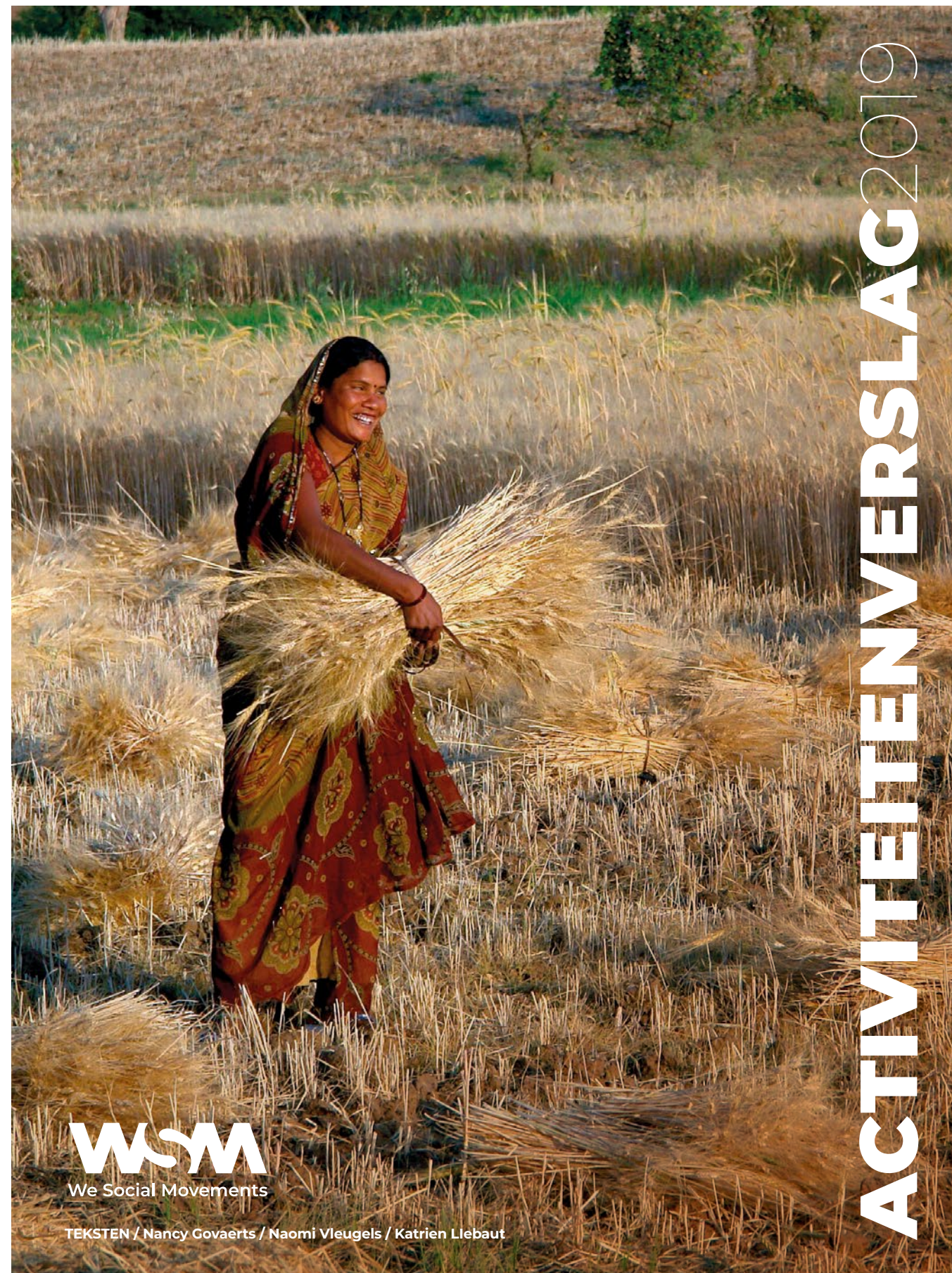
De opbrengst van HomeRUN gaat naar het dagelijkse werk van de WSM-partners. Onder hen de jongerenorganisatie MOJOCA in Guatemala City. MOJOCA begeleidt straatjongeren op weg naar een beter leven. Onderdak, medische zorgen en een beroepsopleiding zetten hen op een ander spoor. In volle coronacrisis is het leven op straat extra moeilijk. MOJOCA laat haar jongeren niet in de steek en staat hen bij met een voedzame maaltijd, advies en beschermingsmateriaal.

1000 X DANK

1000 X dank aan Anne, Antoinette, Astrid, Bernard, Chantal, Christian, Colette, Elise, Francine & Joseph, Etienne, Xavier, Gladys, Grégory, Jean-François, Jean, Jean-Vincent, Jennifer, Joke, Katrien & Lies, Laurie, Liesbeth, Marie, Michel, Philippe, Philippe, Pieter-Jan, Pol & z'n loop-team, Robert, Valerie, Walter en Zoé! Bedankt voor jullie enthousiasme en engagement. Bedankt voor de fantastische giften die jullie verzamelden.

ACTIES.WSM.BE

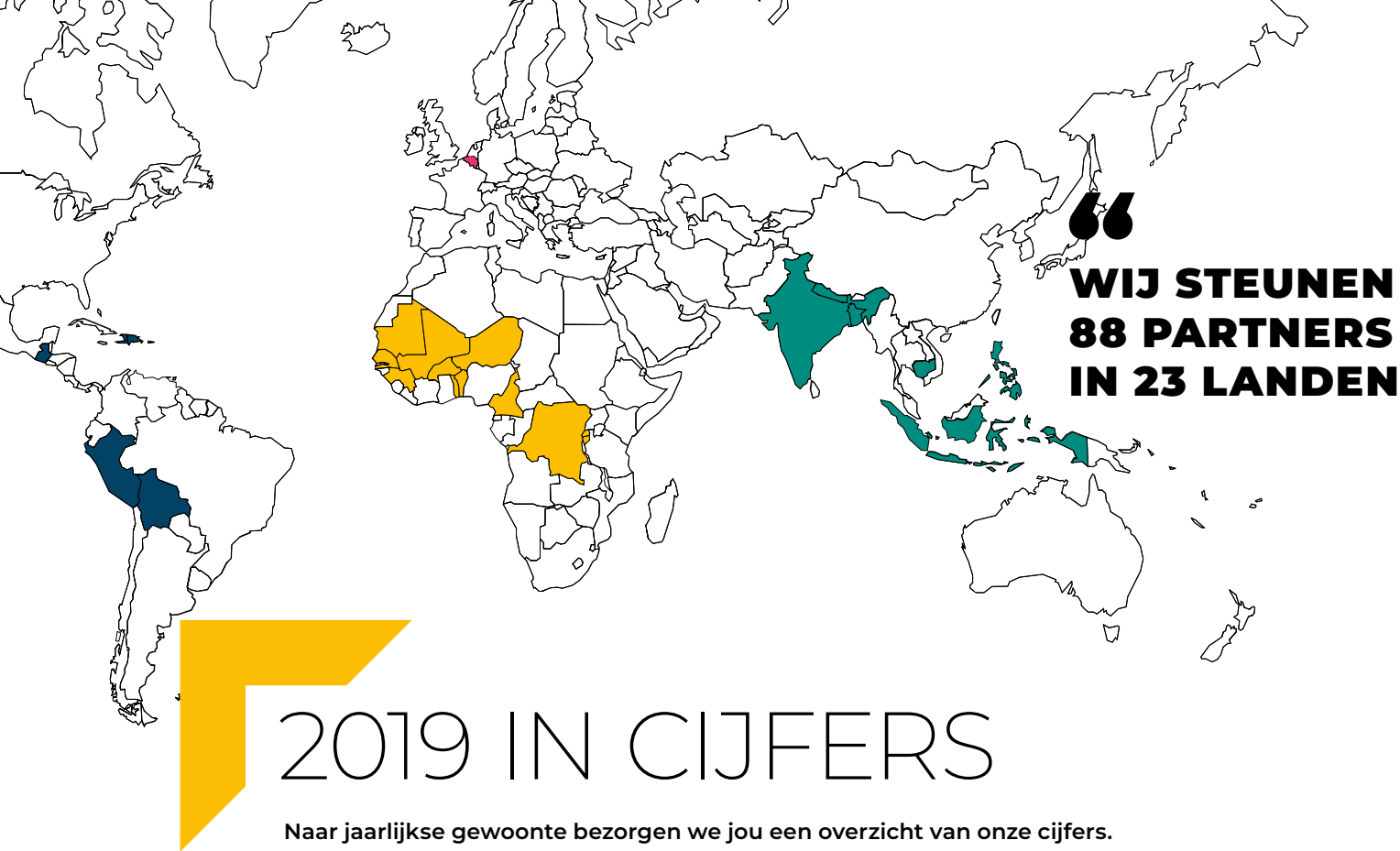
Zelf ook een actie voor WSM organiseren? Surf naar acties.wsm.be om je actie te registreren. Via ons platform zet je je actie makkelijk in de kijker en kunnen jouw supporters je eenvoudig sponsoren.

WSM
We Social Movements

TEKSTEN / Nancy Govaerts / Naomi Vleugels / Katrien Liebaut

ACTIVITEITENVERSLAG 2019

2019 IN CIJFERS

Naar jaarlijkse gewoonte bezorgen we jou een overzicht van onze cijfers. We zijn dat verplicht aan onze donateurs. Maar we doen dat ook graag. Omdat transparantie ons nauw aan het hart ligt en we zo kunnen tonen dat de financiële steun aan onze partners goed en omzichtig beheerd wordt.

DE INKOMSTEN

Overheidssubsidies: 6.739.688 euro
Voor al onze subsidies keurden de federale en andere overheden vooraf een zorgvuldig uitgestippeld meerjarenplan goed. In deze plannen staan al onze activiteiten en te behalen resultaten duidelijk omschreven. Jaarlijks verantwoorden wij iedere euro die we ontvangen bij de overheid. 2019 was jaar drie van ons federale meerjarenprogramma. Dat startte in 2017 en loopt tot en met 2021.

Onze overheidsmiddelen in detail
// Federale overheidssubsidies: 6.261.909 euro
// Subsidies van regionale overheden (EU, gemeentes, steden, provincies, gewesten en tewerkstellingssubsidies): 477.779 euro

Andere inkomsten: 3.257.578 euro
Tegenover de overheidsmiddelen garandeert onze organisatie een percentage aan eigen inkomsten. Daarnaast voeren we een aantal van onze projecten uit met uitsluitend eigen middelen. Naast

onze subsidies verzamelen wij daarom zo veel mogelijk middelen uit andere inkomstenbronnen. Zo blijven we gezond en onafhankelijk. Onze jaarlijkse uitdaging: we verzamelen minstens 35 % van onze totale inkomsten aan eigen middelen. Met 33 % aan eigen middelen haalden we dit doel in 2019 bijna.

Onze eigen middelen in detail
// **Inkomsten uit giften en verkoop: 373.879 euro**
Bedankt voor jouw trouwe steun. Samen met 2.408 particulieren en 420 organisaties schonken jullie 373.879 euro. Op jou te mogen rekenen is hartverwarmend.

// **Meerjaren- overeenkomsten: 2.800.949 euro**
We kunnen ook rekenen op middelen uit meerjaren-overeenkomsten met 41 partners binnen en buiten de christelijke arbeidersbeweging. WSM ontving middelen uit overeenkomsten met:

// ACV, CM, Femma, kwb, KAJ, beweging. net, MOC, BRS, vdk bank en andere: goed voor 1.469.224 euro.

- // Fondsen en vakbondscentrales, regionale ziekenfondsen, regionale partner-organisaties: 1.106.006 euro
- // 11.11.11, Vlaamse Koepel van Noord-Zuidorganisaties: 203.256 euro
- // CNCD/WBI, de Franstalige Koepel voor Noord-Zuidorganisaties: 22.463 euro

Een overzicht van al onze structurele partners vind je op onze website wsm.be.

Bedankt, op al deze organisaties en de mensen die hen vertegenwoordigen kunnen wij bouwen.

DE UITGAVEN

Investerings in onze partnerlanden: 7.330.602 euro
Met dit bedrag, goed voor 72 % van het totaal, zetten wij samen met 88 sociale organisaties zoals vakbonden, mutualiteiten, vrouwen- en jongerengroepen de strijd tegen armoede en ongelijkheid verder in 23 partnerlanden.

Samen achter de visie van WSM: 1.848.957 euro
Waardig werk en sociale bescherming zijn de sleutels om armoede op een duurzame manier te beëindigen. Dat is onze visie en daarvan willen wij zo veel mogelijk mensen overtuigen, zowel in België als bij een aantal internationale instellingen. We doen dat via sensibilisering, vorming en politiek werk.

Kwaliteitsgarantie en transparantie van onze werking: 742.260 euro
Kwaliteit, transparantie en een correcte communicatie zijn voor ons belangrijke prioriteiten. In 2019 besteedden wij 7 % van onze middelen aan het algemeen beheer van onze organisatie. Hieronder valt onder meer de financiële dienst, het personeelsbeleid, een permanente kwaliteitsondersteuning en de algemene coördinatie. Samen garanderen zij de kwaliteit van ons werk.

Verzekeren van de middelen: 245.285 euro
Wij besteedden 3 % van onze middelen aan de fondsenwerving bij onze structurele en particuliere donateurs. Hiermee werkten we nieuwe acties uit en garandeerden wij een kwalitatieve verslaggeving aan al onze donateurs.

DE RESULTATEN

In vergelijking met het jaar 2018, noteerden we voor 2019 een stijging van 8 % in onze uitgaven voor de werking op het terrein. In dit derde jaar van het programma investeerden we meer in activiteiten in Afrika, Azië, Latijns-Amerika en België. De aangroei heeft ook te maken met een programma in Mali, dat startte in 2018 met de steun van Enabel; én met twee programma's in de Democratische Republiek Congo en in India, gefinancierd door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Samenwerkingen met nieuwe partners lieten ons toe om 100.000 euro extra te besteden in de continenten. Zo konden we een studie uitvoeren in Centraal-Afrika. En voor de Schone Kleren Campagne konden we een meerjarenprogramma opstarten met Europese middelen.

Het totaal van de inkomsten bedroeg in 2019 bijna tien miljoen euro: een stijging van om en bij de 6 % in vergelijking met 2018. Deze groei kwam er voornamelijk door de extra subsidies, zoals je hierboven kan lezen. Ook onze structurele inkomsten stegen ten opzichte van 2018 dankzij nieuwe samenwerkingen. De giften en de legaten daalden met iets meer dan 2 %.

Begin 2019 voorzagen we een negatief resultaat van 232.000 euro. Toch sloten we

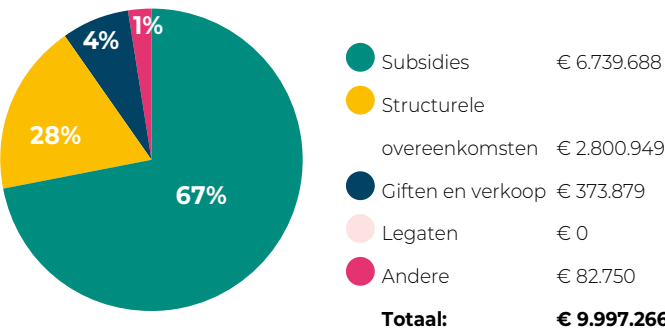
het jaar af met een negatief resultaat dat kleiner was dan verwacht (-169.838 euro). Dat kon, met de goedkeuring van onze Raad van Bestuur, via het overgedragen positief resultaat op het Eigen Vermogen op de balans. In 2019 investeerden we meer in activiteiten die we met eigen middelen financierden. Bovendien financierden we de zoektocht naar andere budgetlijnen. Met een grotere diversificatie van inkomstenbronnen hopen we in de toekomst minder afhankelijk te worden van enkele grote donoren.

WSM is lid van de VEF, de Vereniging voor Ethiek in de Fondsenwerving

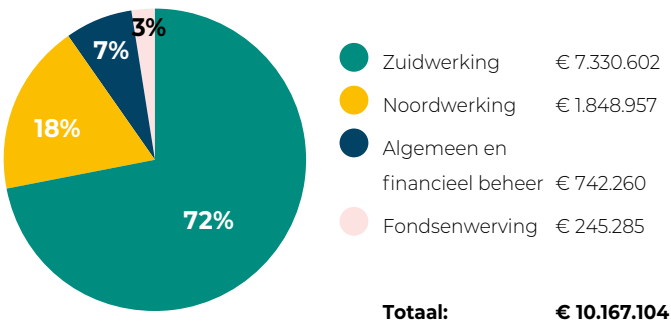
De Vereniging voor Ethiek in de Fondsenwerving waarborgt de morele kwaliteit van fondsenwerving en bewaakt de doorzichtigheid van de rekeningen van haar leden. Ze controleert of een organisatie haar middelen verwerft op een ethisch verantwoorde manier. Jaarlijks voert de VEF een controle uit op de cijfers van haar leden. Ook in 2019 haalden wij een goed resultaat bij de VEF-controle.

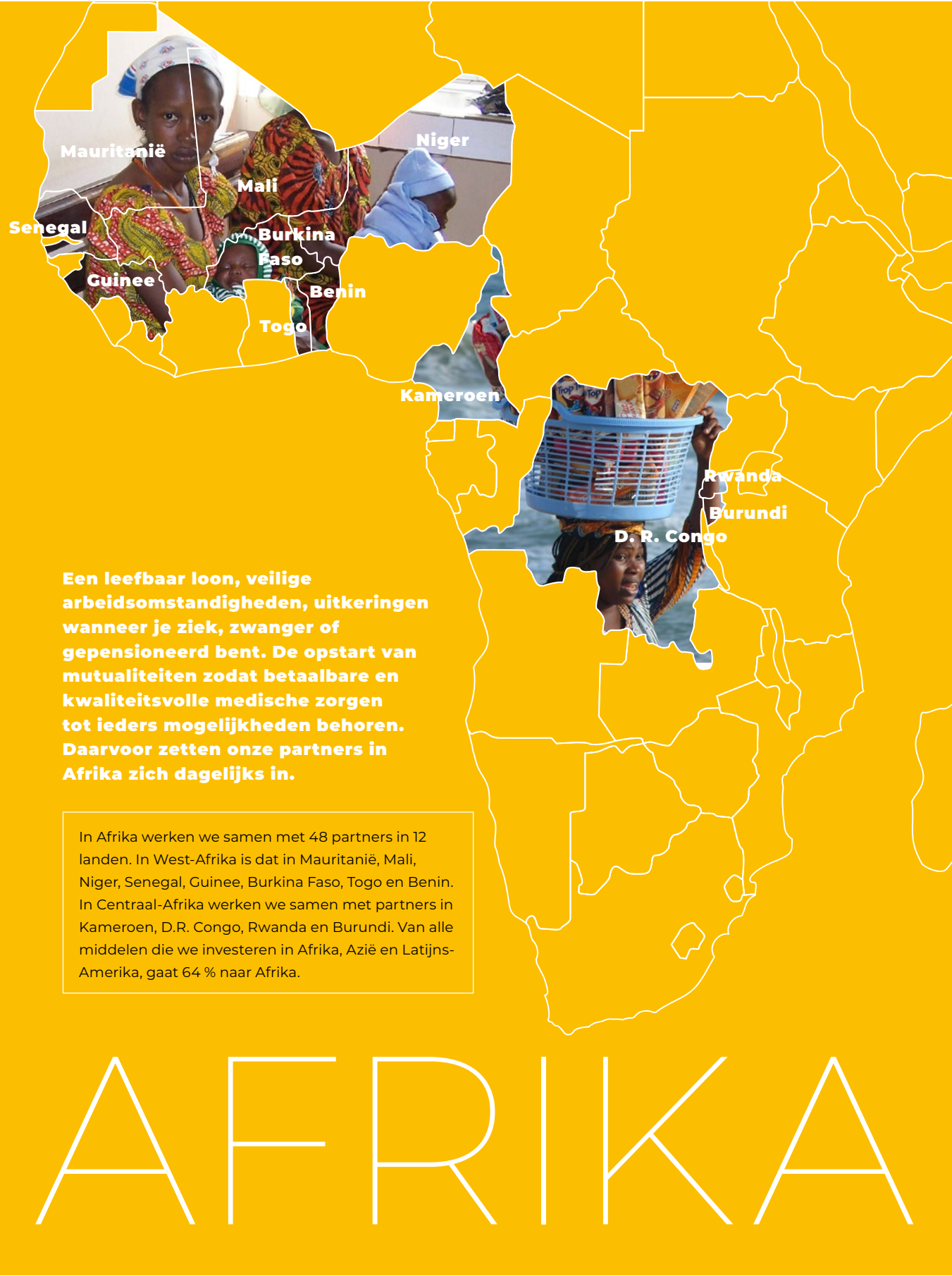

INKOMSTEN 2019

KOSTEN 2019

Een leefbaar loon, veilige arbeidsomstandigheden, uitkeringen wanneer je ziek, zwanger of gepensioneerd bent. De opstart van mutualiteiten zodat betaalbare en kwaliteitsvolle medische zorgen tot ieders mogelijkheden behoren. Daarvoor zetten onze partners in Afrika zich dagelijks in.

In Afrika werken we samen met 48 partners in 12 landen. In West-Afrika is dat in Mauritanië, Mali, Niger, Senegal, Guinee, Burkina Faso, Togo en Benin. In Centraal-Afrika werken we samen met partners in Kameroen, D.R. Congo, Rwanda en Burundi. Van alle middelen die we investeren in Afrika, Azië en Latijns-Amerika, gaat 64 % naar Afrika.

“

‘Nu ik meer stabiliteit heb in mijn leven en een hoger loon, begin ik met een aantal bevriende collega’s te dromen van een cohousing project.’

In Afrika versterken onze partners boeren, kleine ondernemers en handelaars door hen te verenigen in coöperaties. Ze brengen hen verbeterde en ecologische landbouwtechnieken bij zodat hun land meer opbrengt. Ze leren hen de oogst anders te verwerken en te bewaren, voor een hogere kwaliteit en een grotere opbrengst bij verkoop. Met hun hoger inkomen kunnen deze boeren en andere ondernemers zich aansluiten bij de mutualiteiten die onze partners opstarten en opvolgen. Zo worden gezondheidszorgen betaalbaar.

Hamet Bouya Fall (44) werkt al tien jaar bij een beveiligingsbedrijf in Dakar, **Senegal**. Ondanks zijn anciënniteit was zijn maandloon te laag om van te leven. Zijn loon, aangevuld met premies, bracht omgerekend ongeveer 136 euro op. Dat bracht hem bij de vakbond **CNTS**. De vormingen die hij er volgde, leerden hem zijn rechten kennen. Hamet heeft nu geen koudwatervrees meer om te onderhandelen met de werkgever. Hij is een belangrijke aanwinst voor de syndicale delegatie binnen het bedrijf. Recent slaagden ze erin de werkgever te overtuigen de collectieve conventie binnen de sector toe te passen. Zijn loon en premies werden verhoogd. Hij verdient nu 172 euro. **‘Nu ik meer stabiliteit heb in mijn leven en een hoger loon, begin ik met een aantal bevriende collega’s te dromen van een cohousing project. Mijn leven zit echt op het goede spoor.’**

Voor de ontwikkeling en ondersteuning van gezondheidsfondsen werkt WSM in **Burkina Faso** samen met de organisatie **RAMS**. De spaar- en kredietcoöperatie **MUFEDÉ** verstrekt kleine leningen aan coöperaties. Beide partners verleenden de voorbije jaren hun steun aan vrouwenorganisatie **Gafreh** uit Bobo Dioulasso.

Deze vrouwen startten een bedrijf dat plastic afval recycleert tot tassen en andere gebruiksvoorwerpen. Ze zijn gepassioneerd, hebben een visie, een goed commercieel inzicht en voeren hun waren uit naar het buitenland. Recent besloten ze om voor alle werknemers en hun families een gezondheidsfonds op te starten, zodat medische zorgen betaalbaar worden. Ze klopten aan bij **RAMS** die hen begeleidde bij de uitbouw van hun fonds. Mufede verleende kredieten om de zaak verder uit te bouwen. **Einde 2019 meldde de voorzitter, mevrouw Lamizana, dat 493 mensen zich aansloten bij hun fonds. 598 begunstigden kunnen nu rekenen op terugbetalingen door de mutualiteit.**

In Benin sloot **Albert Djidonou** (28) zich aan bij de organisatie **MTC**. Een belangrijke stap. ‘Ik heet Albert Djidonou en woon in **Benin**. Ik studeerde landbouweconomie. Van jongs af aan leerde ik mijn plan te trekken, want mijn ouders zijn te arm om me financieel te steunen. Ik gaf bijles om mijn studies te betalen. Op een bepaald moment kreeg ik de kans om een stuk grond te bewerken. Zaaigoed en gereedschap kreeg ik van boeren in ruil voor hulp bij het opstellen van hun zakelijk plan. Via een vriend kwam ik in contact met de tuinbouwers van Sèmè Kpodji. Zij werken samen in een coöperatie en krijgen begeleiding van de organisatie **MTC**. Toen ik zag wat MTC voor hen betekende, heb ik me ook aangesloten. Ik had vooral theoretische kennis. Bij MTC leerde ik over alternatieve landbouwtechnieken en verkreeg ik zaaigoed en materiaal. Mijn gemiddelde jaarlijkse winst bedraagt 400.000 FCFA (610 euro). In 2018 kocht ik een moto, in 2019 kocht ik een extra perceel. Samen met MTC begeleid ik stagiair-tuinbouwers. Ik breng hen de technieken bij die ik bij MTC opstak. **Ik durf zeggen dat ik trots ben op wat ik bereikte, blij dat de theorie in de praktijk is omgezet.’**

AFRIKA IN CIJFERS

In 2019 slaagden onze partners erin meer dan **600.000** mensen aan te sluiten bij een mutualiteit. Syndicale organisaties zetten zich in voor de verdediging van arbeidsrechten en verleenden juridische bijstand aan bijna **40.000** werknemers. In het totaal volgden meer dan **81.000** mannen en vrouwen, boeren en ondernemers, in 2019 een opleiding of vorming georganiseerd door onze partners.

Waardige arbeidsomstandigheden en een correcte vergoeding voor geleverd werk: daar draait het om bij onze partners in Azië. Ze werken hard voor de rechten van kledingarbeidsters, arbeidsmigranten, huishoudpersoneel, gezondheidswerkers, boeren en tuinbouwers. En ze boeken resultaat.

In Azië werken we samen met 18 partners in India, Nepal, Bangladesh, Cambodja, Indonesië en de Filipijnen. Van alle middelen die we investeren in Afrika, Azië en Latijns-Amerika, gaat 17 % naar Azië.

A Z I Ë

“

‘Rechten worden niet gegeven, ze worden door hard te werken opgeëist.’

Lissy, vertegenwoordiger van partner National Domestic Workers Union, India – uit ‘Er is nog werk.’ van Luc Cortebeeck

In 2019 tekenden we verschillende getuigenissen op van werknemers die dankzij onze partners een beter loon naar werken kregen.

Tahmina (25) werkte als kledingarbeidster in **Bangladesh**. Omdat ze zich inzette in de vakbond NGWF werd ze ontslagen. Met de bemiddeling van de vakbond kreeg ze omgerekend 1.087 euro compensatie die ze investeerde in de aankoop van landbouwgrond.

Nazma (30) slaagde erin haar collega’s te verenigen en een eisenbundel te verdedigen bij de fabriekseigenaars. Ze genieten nu van één vrije dag per week en bevallingsverlof.

Jacinta (42) werkt al vele jaren als huishoudster bij verschillende gezinnen in **India**. Ze had het moeilijk om de eindjes aan elkaar te knopen. Het schoolgeld van haar zoon betalen was een terugkerende zorg. Maar Jacinta kluste ’s avonds bij door groenten te verkopen. Ze sloot zich aan bij de **National Domestic Workers Federation (NDWF)**. Via hen kreeg ze een kleine lening die ze investeerde in haar eigen zaak. Bovendien volgde ze kooklessen, waardoor ze haar loon als huishoudhulp zag stijgen.

Ook in de **Filipijnen** worden mensen ontslagen voor hun engagement in de vakbond. Voorvechters van mensenrechten riskeren het zelfs met hun leven te bekopen. De voorbije drie jaar zouden er 43 (arbeids)activisten gedood zijn. Toch durven jongeren er de strijd aan.

Analou Paquera (27) is afkomstig uit Cotabato, Mindanao. Op zoek naar werk, migreerde ze naar de hoofdstad Manila. Sinds 2015 is ze arbeidster in een fabriek die detergenten produceert.

‘Toen ik hier in 2015 begon te werken, verdiende ik omgerekend 4,5 euro per dag. Ik werkte dagelijks 12 uren. Andere voordelen kreeg ik niet. Met enkel mijn loon moest ik alles betalen. Als ik ziek werd of vakantie nam, kon ik niet rekenen op compensaties. Ook overuren kreeg ik niet uitbetaald. Bovendien moesten we onbeschermd aan het werk, zelfs op de afdelingen waar we met chemicaliën werken.

In 2019 ontmoette ik, samen met enkele collega’s, de regioverantwoordelijke van de plaatselijke **YCW (de Young Christian Workers Movement)**. Dat was voor ons een kantelpunt. De wil om op te eisen wat ons toekwam groeide. Samen met YCW beslisten we om een zaak aan te spannen tegen onze werkgever bij het Departement voor Werk

en Tewerkstelling. We eisten het geldende minimumloon, een aansluiting bij het sociale zekerheidssysteem en de uitbetaling van de overuren die we de voorbije vijf jaren presteerden.

Het onderhandelen met het departement en de werkgever was super-inspannend, maar het heeft ons heel wat opgeleverd. Ik kan voor mezelf spreken. Het bedrijf betaalde me omgerekend 800 euro uit voor mijn overuren. Bovendien werden ze verplicht om ons loon op te trekken. Ik verdien nu 12,5 euro per dag. Zonder het advies en de steun van YCW, zouden we dit niet bereikt hebben. We blijven de collega’s ook verenigen binnen het bedrijf, want er zijn nog wel wat uitdagingen. Velen van ons hebben contracten van bepaalde duur, die dan telkens verlengd worden. Het is gewoon rechtvaardiger om ons een contract van onbepaalde duur te bieden. We zijn nog niet moe. **Het is geweldig om te zien dat je samen ook echt iets kan bereiken.’**

AZIË IN CIJFERS

In het totaal bereikten onze partners in de zes landen meer dan **3,5 miljoen** mensen. De drie voorbije jaren zetten ze zich in voor betere arbeidsomstandigheden voor meer dan **600.000** werknemers / Toegang tot betaalbare en kwaliteitsvolle medische zorgen voor bijna **300.000** mensen / Toegang tot systemen van sociale zekerheid voor bijna **200.000** mensen / Het stemmen van 25 wetten en reglementeringen die meer rechten garanderen voor meer dan **800 miljoen** mensen.

De Covid-19-pandemie maakt nog eens duidelijk dat we er in onze geglobaliseerde wereld met de bestaande recepten niet in slagen om de vele crisissen te bedwingen. Het huidige systeem brengt rijkdom voor enkelen en armoede voor velen. Het veroorzaakt een schrijnende ongelijkheid en rooft onze planeet leeg. Een alternatief dringt zich op.

In Latijns-Amerika werkt WSM samen met 21 partners in vijf landen: Guatemala, Haïti, de Dominicaanse Republiek, Peru en Bolivia. Van alle middelen die we investeren in Afrika, Azië en Latijns-Amerika, gaat 18 % naar Latijns-Amerika.

LATIJS-AMERIKA

Guatemala

Haïti

Dominicaanse Republiek

Peru

Bolivia

“

‘De WSM-partners trekken resoluut de kaart van de sociale en solidaire economie. Een gezond model dat mens en planeet centraal stelt.’

SOCIALE EN SOLIDAIRE ECONOMIE: MOTOR VOOR VERANDERING

Onze partners in Latijns-Amerika en de Caraïben sleutelen al jaren aan een alternatief voor het neoliberalisme. Ze trekken resoluut de kaart van de sociale en solidaire economie. Een strategie die het respect voor mensenrechten, voor waardig werk en sociale bescherming, garandeert. Een model dat de vele informele werkers in onze partnerlanden omarmt. Verenigd in het *thematisch netwerk voor het recht op sociale bescherming*, verdedigen en promoten onze partners dit alternatieve economische model bij overheden, op nationale en internationale fora én bij hun leden en achterban.

Niet alleen vormen onze partners hun leden in de principes van sociale en solidaire economie, ze maken mannen en vrouwen weerbaar en ondernemend, geven technische vormingen, verenigen hen in coöperaties rond hun economische activiteit en begeleiden hen om winstgevend te worden. **Het dagelijkse werk van onze partners verandert levens.**

Gregoria Apaza – de naam van een revolutionaire vrouw - is een ngo die opkomt voor de rechten van vrouwen in **Bolivia**. Ze wil de ongelijke machtsverhoudingen tussen vrouwen en mannen veranderen en de autonomie van vrouwen bevorderen zodat meer vrouwen een grotere rol hebben op politiek, economisch en persoonlijk vlak.

Mercedes Quispe Redondo (34), is alleenstaande moeder van twee kinderen. Met de steun van Gregoria Apaza slaagde ze erin zich te bevrijden uit een gewelddadig huwelijk en in haar eigen onderhoud, dat van haar kinderen en inwonende vader te voorzien. Mercedes volgde bij Gregoria Apaza een cursus machinaal breien en ondernemerschap. Ze combineerde al haar talenten vier jaar geleden in ‘De Vereniging van Breiwerk en Dromen’ (Tejidos y Sueños), de eerste coöperatie die werd opgestart met de steun van onze partner.

In 2019 startte Gregoria Apaza met de ‘Incubator van Sociale en Solidaire Ondernemingen’, een broedplaats voor

ondernemingen die winst én maatschappelijke impact willen realiseren. Mercedes was een van de eersten om zich in te schrijven in het programma. Gedurende 9 maanden volgde ze cursussen algemeen beheer, boekhouding, marketing, arbeidsrecht en innovatief ondernemen. Al deze modules besteden aandacht aan gendergelijkheid, zorg voor de omgeving en het milieu, sociaal en solidair ondernemerschap. Met het advies van Gregoria Apaza, slaagde Mercedes er in 2019 in met Tejidos y Sueños een versnelling hoger te schakelen. Ze voerden hun producten uit en slaagden erin investeerders aan te trekken.

LATIJS-AMERIKA IN CIJFERS

In Bolivia vormden onze partners meer dan **800** mensen in de principes van sociale en solidaire economie. De incubator van Gregoria Apaza resulteerde in **30** nieuwe ondernemingen, geleid door vrouwen die het programma volgden. Partner SENTEC begeleidde **8** nieuwe ondernemingen van vrouwen die medicinale kruiden produceren en verkopen. In Guatemala verleende de organisatie MTC (Movimiento de Trabajadores Campesinos) **58** kredieten aan **72** jongeren die na een opleiding weven, banketbakkerij of tuinbouw hun eigen onderneming startten. Sommigen startten een eigen koffieplantage op en konden investeren in zaaigoed en biomeststoffen. In de Dominicaanse Republiek volgden **52** Haïtiaanse vluchtelingen een vorming sociale en solidaire economie. **41** vrouwen studeerden aan de school voor biolandbouw van CONAMUCA en baten gezamenlijk hun moestuinen uit. In Peru zijn **1.400** werknemers gevormd in de principes van ECOSOL (=Sociale en Solidaire Economie). Onze partner GRESP kon **130** jongeren opleiden in de vorming van coöperaties door een samenwerking met de Katholieke Universiteit van Peru.

Als sociale bewegingen over grenzen en continenten heen samenwerken aan waardig werk en sociale bescherming, dan kunnen zij de samenleving voorgoed veranderen. WSM versterkt en ondersteunt deze internationale samenwerkingen. In dit jaarverslag: OKRA en ACV-BIE en hun internationaal engagement.

BELGIË

“

Als sociale bewegingen over grenzen heen samenwerken, dan kunnen zij de samenleving voorgoed veranderen.

RECHTEN VAN OUDEREN

Een waardige oude dag, een goede gezondheid en een leefbaar pensioen zijn basisrechten. WSM-partners in Afrika, Azië en Latijns-Amerika verdedigen deze rechten. Ze komen op voor een groep mensen die dagelijks groter wordt. De Belgische ouderenorganisatie **OKRA** is er voor Belgische ouderen en engageert zich om de rechten van alle ouderen - wereldwijd - op de beleidsagenda te plaatsen.

Sinds 2015 heeft OKRA een speciale band met WSM-partner **GK** uit **Bangladesh**. In april 2019 ontmoetten beide organisaties elkaar opnieuw. Samen maakten ze plannen voor de toekomst. Het bezoek was ook een inspiratiebron voor theatermaker Peter Lambert. Die liet zich begeistern door Bangladesh, GK én OKRA en schreef een theatermonoloog over ouder worden. Dit grappige en ontroerende toneelstuk ging in première in het Vlaams Parlement, dé plek om de aandacht van beleidsmakers te vestigen op de rechten van ouderen. Sindsdien bezorgt Lambert met z'n theaterstuk een boeiende namiddag aan de leden van de OKRA-trefpunten.

DE INTERNATIONALE STRIJD TEGEN PRECAIR WERK

Als bedrijven internationaal gaan, vullen ook vakbondscentrales hun rol internationaal in. De centrale Bouw, Industrie en Energie (**ACV-CSC BIE**) zet zich in voor de strijd tegen precair werk: onzeker, onveilig, ongezond werk dat de rechten van werknemers met de voeten treedt.

ACV-CSC BIE vormt haar militanten over de gevolgen van precair werk voor het vakbondswerk in hun ondernemingen. Voor de vakbondscentrale is het duidelijk, de strijd tegen precair werk moet je internationaal voeren. In september organiseerden WSM en BIE samen de Week over Precair Werk, een seminarie met deelnemers uit België, Rwanda,

Burkina Faso, Indonesië en Cambodja. Er was ruimte voor uitwisseling en terreinbezoeken. Met boeiende resultaten en nieuwe inzichten. De uitwisseling werd de inspiratiebron voor een vormingreeks over precair werk voor de BIE-militanten die vanaf het najaar 2020 van start gaat.

BELGIË IN CIJFERS

In 2019 werd WSM **45**. Dat vierden we met een nieuwe naam en visuele identiteit.

WSM schaarst zich achter de miljoenen kledingarbeiders die recht hebben op een beter loon, sociale bescherming en veilige werkplaatsen. Een belangrijke hefboom zou een Belgische wet zijn, die bedrijven verplicht mensenrechten in heel hun keten te respecteren: de ketenzorgplicht (Mandatory Human Rights Due Diligence). Een werk van lange adem, maar in 2019 zette WSM mee de schouders onder **5** studiedagen, de ontwikkeling van **1** brochure en **1** film, **19** artikels in kranten en tijdschriften.

WSM maakt deel uit van verschillende netwerken. Ook in België bundelen we de krachten, onder andere met de twee koepels 11.11.11 en CNCD, de drie vakbonden en andere sociale bewegingen. Samen pleiten we sinds 2018 bij Belgische beleidsmakers om werk te maken van een nationale wet die ketenzorg verplicht voor Belgische bedrijven. In 2019 informeerden we meer dan **50** beleidsmakers, zowel Nederlandstalige als Franstalige, over de mogelijkheden en oplossingen die een dergelijke wet kan bieden. Ook dit jaar zetten we ons verder in en richten we ons op politici die zeer concreet werk kunnen maken van een Belgische wet. **Van informeren naar actie, stap voor stap komen we er.**

Ook de andere organisaties van de christelijke arbeidersbeweging stonden in 2019 schouder aan schouder met WSM. Meer dan **1.600** mensen waren op 22 december aanwezig in de Ancienne Belgique voor de Warmste Soirée. Zo werd meer dan **25.000** euro opgehaald voor #cleanekleren.

Via vormingen, overlegmomenten, activiteiten en fondsenwerving bereikte WSM in 2019 in totaal **43.321** mensen.

HET KAN ANDERS!

Er bestaat een duurzaam en sociaal alternatief voor de agro-industrie. De WSM-partners werken er dagelijks aan. Ze leiden hun leden op tot bio-boeren en stimuleren hen om samen, op een sociale manier, te ondernemen. Ze komen op voor zij die van hun land verdreven werden. Ze voeren actie wanneer bossen dreigen te verdwijnen. Ze informeren over de risico's van ondervoeding. En ze zetten alles op alles voor waardig werk en sociale bescherming voor iedereen: basisingrediënten voor een samenleving zonder armoede, ongelijkheid of honger.

TEKST / Katrien Liebaut

EEN NIEUW RECEPT

Zonder voeding overleven we niet. Toch hebben wereldwijd miljoenen mensen het moeilijk om gezond eten te kopen, omdat ze bijvoorbeeld geldzorgen hebben. Om alle monden te voeden, produceren we onze gewassen op industriële schaal, goedkoop en efficiënt. Maar deze productiewijze is schadelijk voor mens en planeet. Arbeid is in dit systeem altijd te duur, kunstmatige meststoffen en pesticiden vervuilen rivieren en verarmen de bodem, ecosystemen verdwijnen.

Maar het netwerk van WSM en haar partners werken aan een ander recept. Maak kennis met enkele WSM-collega's. Zij vertellen over hun persoonlijke smaken en gewoonten, en stellen je een aantal WSM-partners voor, die zich inzetten voor dat levensbelangrijke fundamentele mensenrecht, toegang tot voedsel.

STÉPHANIE

STÉPHANIE VANKEER (37),
MEDEWERKER EDUCATIE EN
COMMUNICATIE

- Werkt en woont in Brussel, verbleef ooit in India en woonde in Peru.
- Houdt de sociale media en website up to date, schrijft, inspireert en maakt beweging in Franstalig België.
- Geniet thuis van de Belgische en de Peruviaanse keuken, samen met partner Oscar uit Peru.
- Koopt bij de kruidenier op de hoek en bij handelaars in de Brusselse Latino-wijk.
- Mist uit Peru het fruit en de pikante gele pepertjes.
- Houdt van ceviche met canchitas (vis in limoen met zoute, geroosterde maïs).
- Is onder de indruk van de acties van partner CONAMUCA in de Dominicaanse Republiek.

‘DE SMAAK VAN AAN DE
BOOM GERIJPTE MANGO IS
NIET TE EVENAREN’

CONAMUCA – Dominicaanse Republiek
CONAMUCA komt op voor de rechten van plattelandsvrouwen. Samen willen ze een einde maken aan de diep gewortelde discriminatie van vrouwen. In twee vormingscentra leren vrouwen over biologische landbouw. Gelijkheid, recht op grondbezit en recht op voedsel staan daarbij centraal.

ALEJANDRINA ROSARIO MONTERO (53)
‘In de agro-ecologische school van CONAMUCA leerde ik over ecologische productie, zorg voor het milieu én over gendergelijkheid en rechten. Vandaag beheer ik een eigen landbouwbedrijf. Dankzij CONAMUCA houden we vol. We verbeteren onze productie en veroveren onze plaats op de markt en in de samenleving. Mijn producten zijn gezonder en beter. Ik kan zeggen dat ik een verdedigster ben van de rechten van de vrouw én van het milieu!’

GEORGINA

GEORGINA BRUNO (43),
THEMATISCH COÖRDINATOR WSM IN
LATIJNS-AMERIKA

- Via uitwisselingen en vormingen zorgt Georgina ervoor dat WSM-partners - verbonden in een netwerk - elkaar kunnen versterken en inspireren rond het recht op sociale bescherming.
- Woont in Santo Domingo, Dominicaanse Republiek. Is Argentijnse met Italiaanse roots, groeide op aan de grens met Paraguay.
- Eet thuis een mix van Argentijns, Paraguayaans en Italiaans.
- Koopt voedsel bij straatverkopers, op de biomarkt en in de supermarkt.
- At een heerlijke Guatemaleekse Pepian (vleesstoofpot), klaargemaakt door de ex-straatjongeren van MOJOCA. Proefde in Peru op stenen gekookte gerechten en at biologische groente gekweekt op 4.500 meter hoogte.
- Is enthousiast over de organisatie MTC.

‘IK MIS HET LEKKERS UIT DE
ARGENTIJNSE KEUKEN’

MTC – Guatemala
De beweging van landarbeiders en boeren MTC organiseert vormingen rond gezonde voeding, biolandbouwtechnieken en solidaire economie en strijdt voor arbeidsrechten, mensenrechten en sociale bescherming.

Nieuw paradijs
2018, El Tumbador, San Marcos, de koffieplantage Las Delicias. Een groep landarbeiders krijgt ontslag, zonder duidelijke reden. 46 gezinnen staan plots op straat. Dankzij bemiddeling door MTC, wees de rechter hen - ter compensatie - een lap grond toe. In 2019 betrokken zij het terrein. Ze doopten hun nieuwe woonplaats Nuevo Paraíso, nieuw paradijs. Verenigd in een coöperatie bewerken ze het land, op een ecologische manier. Op de planning: de erkenning van Nuevo Paraíso door de Guatemaleekse staat, om binnenkort aanspraak te maken op water, energie, een schoolgebouw en een medische post.

BRUNO

BRUNO DECEUKELIER (41),
COÖRDINATOR WSM IN AZIË

- Volgt en ondersteunt de WSM-partners in Nepal, India en Bangladesh.
- Woont en werkt in Kathmandu, Nepal, samen met partner Thomas en de kat Mandu.
- Shopt meestal in de kleine supermarkt op de hoek. Koopt groente, melk en kaas op de lokale boerenmarkt.
- Maakt wafels voor Nepalese vrienden, en op 13 juli, de Amerikaanse dag van de friet, maakt Bruno Belgische frieten.
- Eet vaak dal bhat - curry met rijst - het gerecht dat Nepalezen tweemaal per dag eten. Spinazie, linzen, groente, yoghurt, pikante chili en eventueel stukjes kip of schaap sieren in kleine potjes rond een portie rijst.
- Staat versteld van het werk van GK in Bangladesh.

‘GELUKKIG KAN JE BIJ DAL
BHAT ZELF BEPALEN HOE
PITTIG JE HET EET’

GK – Bangladesh
We kennen gezondheidsorganisatie GK van de gezondheidszorgen, de verpleegsterschool, de ziekteverzekering, de medicijnenfabriek en de inspanningen voor ouderen. Maar wist je dat het GK-opleidingscentrum in Savar eigen biologische groente en fruit serveert, uit de moestuin op het schoolterrein? Hiermee is de school zelfvoorzienend, en geeft ze het belang van gezonde voeding, het respect voor de natuur en de nood aan biologische en duurzame teelt mee aan de studenten. Ook tijdens de coronacrisis laat GK de bevolking niet in de steek. De lockdown in Europa heeft een rechtstreeks effect op arbeiders in Bangladesh. Miljoenen kledingarbeidsters zitten zonder werk, omdat bij ons minder kleding wordt verkocht. GK verdeelt sinds enkele maanden voedselpakketten aan gedupeerde arbeidsters. Tegelijk hamert de organisatie bij de overheid op structurele sociale maatregelen.

BISMO

BISMO SANYOTO (46),
THEMATISCH EN POLITIEK
COÖRDINATOR WSM IN AZIË

- Brengt de WSM-partners, die zich in een Aziatisch netwerk met elkaar verbonden, samen en maakt mogelijk dat ze hun expertise rond het recht op sociale bescherming kunnen delen, elkaar inspireren en versterken.
- Woont in Bogor, Indonesië
- Koopt voedsel via een whatsApp-groep. Buurtbewoners bieden maaltijden aan die je thuis laat leveren. Zo verdienen ze wat bij. Gevarieerd, betaalbaar, netjes en efficiënt.
- Eet zoals alle Indonesiërs dagelijks rijst. Op missie in Europa smaakt een croissant.
- Zet graag de Filipijnse Alliance of Health Workers (AHW) in de kijker, omdat ook deze organisatie hard werkt aan voedselzekerheid.

‘HET LEKKERSTE ETEN
TIJDENS EEN WSM-MISSIE?
ZONDER TWIJFEL
STREETFOOD UIT THAILAND!’

AHW – Filipijnen

Gezondheid is een basisrecht. Vanuit dat principe organiseert vakbond AHW vormingen voor plaatselijk gezondheidspersoneel. De AHW trekt naar afgelegen gebieden, waar ze lokale gezondheidswerkers vormen over het belang van gezonde voeding, over het planten van voedzame gewassen en medicinale kruiden en de risico's van ondervoeding. Op plaatsen waar ondervoeding wordt vastgesteld, verdelen de AHW-medewerkers voedsel en gaan gezondheidswerkers zelf rijst met groente en ei koken en verdelen. In tijden van crisis, bij een natuurramp of tijdens de huidige Covid-19-pandemie, verdeelt AHW aan de bevolking en aan gezondheidswerkers voedselpakketten en beschermingsmateriaal.

DIEUDONNÉ

DIEUDONNÉ WAMU OYATAMBWE (54),
PROGRAMMABEHEERDER
CENTRAAL AFRIKA

- Ondersteunt de WSM-partners in Burundi, Rwanda en de Democratische Republiek Congo bij het opmaken van hun programma's en rapporteringen.
- Woont in Vilvoorde, is afkomstig van Sankuru, D.R. Congo.
- Eet thuis graag Congolese gerechten. *‘Ik zou het hele jaar door rijst met mani-okbladeren eten, aangevuld met vis of vlees. Mijn vrouw, die uit Katanga komt, eet liever gevarieerder.’*
- Shopt ingrediënten bij Afrikaanse winkels in Brussel. *‘Toen ik in België aankwam, moest je naar Matonge voor Afrikaanse producten. Nu vind je die in alle grote steden.’*
- Waagde zich lang niet aan mosselen. *‘Mijn eerste mosselen met friet at ik in een Belgisch restaurant op missie in Québec.’*
- Is blij met de inspanningen rond voedselzekerheid van MOCC in D.R. Congo.

‘ONZE KINDEREN HOUDEN
VOORAL VAN FASTFOOD’

MOCC – D.R. Congo

MOCC wil de situatie van kwetsbare personen, vrouwen en jongeren verbeteren. De koepelorganisatie groepeerde verschillende organisaties. Elk van hen heeft een eigen specialiteit, zoals arbeidsrechten, vormingen, toegang tot gezondheidszorgen, opstarten en versterken van sociale economie-projecten. In Katanga stimuleert MOCC lokale gemeenschappen om zich te verenigen in coöperaties. Door de krachten te bundelen zien de aangesloten landbouwers hun oogst en inkomen vergroten. Ze passen ecologische landbouwtechnieken en nieuwe manieren om de oogst te bewaren toe. Risico's en tegenslagen worden gedeeld en samen verholpen. MOCC herbeest ook terreinen met fruitbomen, goed voor een gevarieerde en evenwichtige voeding en een prima bron van inkomsten.

ILÈRE

ILÈRE POUÉNY NGONGANG (57),
PROGRAMMABEHEERDER
WEST-AFRIKA

- Volgt de WSM-partners op in West-Afrika: Senegal, Togo, Mauritanië, Benin en Mali.
- Woont in Diegem, is afkomstig uit Kameroen.
- Kookt Belgisch en Kameroens. Eet spruitjes, broccoli en appelmoes afgewisseld met bakbanaan, Ndolé (groente uit Kameroen), couscous en maniok.
- Koopt bij Afrikaanse winkels in Brussel
- At tijdens missies smakelijke gerechten, zoals Mérou (vis) in Senegal, gegrilde groente in Bénin, karper in Mali.
- Stelt MDB in Bénin voor, die inzet op agro-ecologie via kleine leningen.

‘IK HOU VAN BELGISCH ETEN!’

BODJRÉNOU SÉBASTIENNE,
MANIOKVERWERKSTER

‘Ik ben lid van de Anagbo-coöperatie en aangesloten bij de mutualiteit van Kpanroun. Vroeger verdiende ik als dagloner zo'n 500 FCFA (76 eurocent). Met dat geld moest ik zorgen voor de gezondheid en de scholing van mijn kinderen. Dat ging niet zonder de hulp van mijn familie. In 2007 leerde ik het ziekenfonds kennen. Ik sloot me aan bij de afdeling van Kpanroun. Via MDB kon ik een kleine lening krijgen. Dat heeft me op weg geholpen om als zelfstandige maniok te gaan verwerken. Met een lening van 50.000 FCFA (76 euro) kocht ik materiaal en slaagde ik erin om dat seizoen, 60.000 FCFA te verdienen (91 euro). Ik betaalde mijn lening terug en stortte een deel in het fonds van onze coöperatie. Ik houd nu voldoende geld over voor gezonde voeding en scholing, en ik kan rekenen op de mutualiteit voor betaalbare medische zorgen. Ik ben tevreden.’

Voor de ondersteuning van projecten en initiatieven rond voedselzekerheid kan WSM rekenen op de gewaardeerde steun van Alimento, het fonds voor bestaanszekerheid van de voedingsindustrie.

Sociale tewerkstellingsinitiatieven vind je overal in de wereld. Ze zijn er in heel verschillende vormen, maar hebben een gemeenschappelijk kenmerk: personen in moeilijkheden ontdekken hun talenten en leren een vak op de werkvloer. Van kok tot bakker, van bouwvakker tot automonteur ... via de opleiding verwerf je competenties die je meteen kan inzetten. Toch is er ook een groot verschil. In België kunnen sociale tewerkstellingsinitiatieven rekenen op de financiële steun van de overheid. Buiten Europa, in Guatemala bijvoorbeeld, moeten ze het redden met giften of de steun van ngo's zoals WSM.

TEKST / KATRIEN LIEBAUT

SOCIALE TEWERKSTELLING

BELGIË

EEN DUWTJE IN DE RUG

Het is ochtend in de oude snoepfabriek in Leuven. Buiten is het rustig, binnen heerst een gezellige drukte. De jongeren in de keuken zijn al aan het werk. Onder het toezicht van vormingswerker Bette zetten Bjorn en Karima de tafels klaar. Jelle, Aicha, Milan en Malika bereiden de dagschotel en Youssouf en Sara beheren de leveringen. Het doel is de jongeren onder te dompelen in een reële werksituatie. In dit project gaan jongeren op zoek naar een zelfgekozen plek in de samenleving, ze ontdekken hun sterktes, kwaliteiten en talenten. Arktos versterkt kinderen en jongeren in een kwetsbare situatie. Want iedereen beschikt over een eigen kracht en er bestaat niet zoiets als *hopeloze gevallen*. Directeur Dirk De Rijdt is gepassioneerd door zijn werk. In 2019 besloot hij mee te stappen in een toekomstige jongerenuitwisseling met de Guatemalteekse organisatie MOJOCA. 'Ik ben ervan overtuigd dat wij heel veel van elkaar kunnen leren.'

GUATEMALA

PIZZA IN GUATEMALA CITY

Stijgende armoede drijft jaarlijks miljoenen mensen van het platteland naar de hoofdstad. Duizenden dakloze plattelandsjongeren leven in de straten van Guatemala City. Met opvang, beroepsopleidingen en studie- en woonbeurzen wijst MOJOCA jongeren de weg naar een drugvrij en gewelddoos leven. In de pizzeria *Sabores del mundo* en het *Mojocafé* - een koffiebar - kunnen 35 jongeren tegelijk werken én deelnemen aan verschillende ateliers: ze leren alles over koken en bakken, patisserie en pizzeria, maar ook over budgetbeheer, aankoop- en stockbeheer en boekhouding. Hygiëne en het belang van kwaliteitsvolle en gezonde voeding verliest men niet uit het oog. Door wat klaargemaakt wordt aan te bieden aan een ruimer publiek, kan MOJOCA een deel van haar werking financieren. De jongeren kunnen ook rekenen op de steun van WSM.

In 2019 besloten de Leuvense organisaties CM, ACV, Kazou, Beweging.net en Arktos en de Guatemalteekse WSM-partners MOJOCA, MTC, CGTG en JOC samen een jongerenuitwisseling te organiseren. Hoe jongeren beter ondersteunen en betrekken in de werking wordt het centrale thema. To be continued.

UIT DE KAST

In deze rubriek snuisteren we in de voorraadkast. We gaan op zoek naar alledaagse of minder alledaagse dingen en hun herkomst.

UIT DE KAST
PERRON DE L'ILON

Restaurant-Brasserie Perron de l'Ilon in Namen is een bijzondere plek. Sociale tewerkstelling (zie ook p. 28) gaat hier hand in hand met duurzame voeding. Lekkerbekken genieten van wat in de buurt groeit. Ze laten zich graag verrassen door een chef die uitstekend de kunst van 'de jacht op voedselverspilling' beheerst. Bio, seizoensgebonden en korte keten zijn hier een bewuste keuze, elke dag. www.centrelilon.be/leperron
Uit eten? Op www.socialeconomie.be vind je gelijkaardige initiatieven in jouw buurt.

TEKST / MIA VANDENBERGHE

WIST JE DAT ...

Een landbouw in balans met de natuur, die de mensheid kan voeden, is geen droom. Dan moeten we als samenleving wel resoluut anders gaan produceren. Kiezen voor een landbouw die de boer een eerlijke prijs geeft, met zo beperkt mogelijke impact op het milieu en de focus op voeding voor mensen in plaats van veevoerders of biobrandstoffen. Voedselzekerheid nu en in de toekomst wereldwijd waarborgen betekent ook de markt reguleren en voedselverspilling grondig aanpakken. **Duurzame voeding draagt dan bij aan een gezonder leven, een gezonder leefmilieu en een meer rechtvaardige samenleving.**

LEKKER AFVAL

Kopjezwam, een stadslandbouwproject in Brugge, kweekt oesterzwammen, shiitake en microgroenten op koffiegruis dat bij restaurants wordt opgehaald. Je kunt ook zelf aan de slag met de doe-het-zelf-kit - www.kopjezwam.be

HEERLIJK EXOTISCH?

Quinoa uit Peru, linzen uit Canada, gember uit China ... De kans is groot dat deze uitheemse heerlijkheden uit industriële landbouw voortkomen, verbouwd met royaal gebruik van pesticiden en kunstmest. Moeten we wel exotische en dure producten op het menu zetten? Kies voor een lokaal alternatief, zo niet ga resoluut voor bio en fair trade.

BLIJF KRITISCH

Besef ook dat bio en fair trade niet zaligmakend zijn. Geen enkel label kan wetten en overheidscontrole vervangen. We moeten naar **hoge algemene standaarden van sociale en ecologische duurzaamheid in de hele voedselketen**. Daarvoor is bindende wetgeving nodig die in heel de wereld wordt nageleefd. **Steun WSM en haar partners, want zij werken mee aan de broodnodige systeemveranderingen.** Lees er meer over op p 4.

DOE HET ZELF

Radijsjes, courgettes of sla kweken is verrassend gemakkelijk. Het wereldvoedselprobleem los je er niet mee op, maar wat je zelf zaait en oogst is de kortste keten, smaakt beter én is goedkoper. Tip: de kwb-vormingsmomenten 'Seizoenen in je tuin' i.s.m. Tuinhier – www.kwb.be

MEER WETEN?

Op www.bewustverbruiken.be vind je inspiratie rond duurzame voeding en antwoorden op vragen zoals 'Wat zijn seizoensgroenten?' of 'Waar vind ik een verpakkingsvrije winkel?'

Een plantaardige levensstijl is niet automatisch gezond. Hoe je plantaardig én evenwichtig kunt eten leer je tijdens de CM-webinar op 26/11. Gratis! - www.cm.be/agenda

GOOI HET ROER OM...

En verklein je ecologische voetafdruk:

- van vlees naar vegetarisch: -40%
- Is deze omschakeling jou te drastisch? Kies dan om één dag per week - of meer - vegetarisch te eten. Inspiratie vind je op www.evavzw.be
- van groenten die met het vliegtuig komen naar lokaal geproduceerde groenten: -28%
- van niet-biologisch naar biologisch: -15%
- van niet-seizoensgebonden naar seizoenproducten: -15%

Lokaal en seizoensgebonden voeding vind je op lokale markten, plukboerderijen...

Zie ook www.boerenenburen.be. Mooi meegenomen: minder vlees en korte keten is ook budgetvriendelijk.

IN JE VERENIGING

Kies voor duurzame voeding voor alle activiteiten: seizoensgebonden, biologisch, lokaal geproduceerd. Voorzie een vegetarisch alternatief als je vlees serveert. Koffie, thee, wijn ...? Denk aan fair trade.

PB-PP
BELGIE(N) - BELGIQUE

WSM-Magazine
driemaandelijks tijdschrift van WSM
juli - augustus - september 2020
P309504 - Afgiftekantoor Gent X

**THEY TRIED TO BURY US,
THEY DIDN'T KNOW WE WERE SEEDS.**

MEXICAANS SPREEKWOORD – ZE PROBEERDEN ONS TE
BEGRAVEN, ZE WISTEN NIET DAT WIJ ZADEN WAREN.